

NOTAT

Oppdragsnummer eller spesiell referanse.

Gjelder:

Referat fra møte i referansegruppen for prosjektet "REDUKSJON AV UER-BIFANGST I HAVREKETRÅL" , Bergen 29.09.89.

Underskrevet av: Bjørnar Isaksen

Avd.: Fangst

Dato: 11.10.89.

Til FTFI's adm.: 1 ekspl. for arkivering

GÅR TIL

Orientering	Uttalelse	Behandling	Etter avtale
-------------	-----------	------------	--------------

Møtedeltakerne

Skjemaet brukes til rapportering fra reiser, møter, konferanser etc. etc. Omtal fortrinnsvis bare en sak på hvert skjema. Til påfølgende sider benyttes vanlig papir.

BAKGRUNN

Med bakgrunn i protokoll fra den norsk-sovjetiske fiskerikommisjon om uerbifangst i norsk reketrål fiske generelt ble det medio februar 1989 avholdt et seminar i Bergen hvor tidligere erfaringer fra bifangstundersøkelser (forskning) ble oppsummert. Under seminaret ble det foreslått videre arbeid på bifangstproblematikken rundt reketrål, og da med hovedvekt på uer/blåkveite i havreketrål. Det ble likeså foreslått opprettet en referansegruppe for oppfølging av dette arbeidet.

I løpet av våren/sommeren 1989 har det vært utført en rekke forsøk med den såkalte "Nordmørsrista", både i regi av Fiskeridirektoratet v/overvåkings-tjenesten, NFH, Tromsø og FTFI, Fangstseksjonen, Bergen. For oppsummering av årets resultater og forslag til videre arbeid/anbefalinger avholdt referansegruppen for prosjektet "Reduksjon av uerbifangst i havreketrål" et møte i Bergen 29.09.89.

MØTEREFERAT

Møteleder og ordstyrer:

Bjarne Schultz, Fiskeridirektoratet

Referent:

Bjørnar Isaksen, FTFI, Fangstseksjonen

Øvrige deltakere:

N. Olsen, Norges Fiskarlag

T. Konow, Fiskeridirektoratet

R. Larsen, Norges Fiskerihøgskole

J.P. Hansen, Fiskeridirektoratet

L. Karlsen, Inst. for marin prosj., Trondheim

J.W. Valdermarsen, FTFI, Fangstseksjonen

H.E. Olsen, Fiskeridirektoratet

A. Hysten, Havforskningsinstituttet

Etter at møteleder hadde ønsket velkommen til møtet fikk Nils Olsen en kort orientering om bakgrunnen for prosjektet "Reduksjon av uerbifangst i havrekestrål", samt overrakt et eksemplar av søknad/prosjektbeskrivelse. Dagsordenen (sakliste) ble godkjent, og en gikk deretter over på punkt 1: Orientering/resultater fra forsøk med "Nordmørsrista" i rekestrål.

Ludvig Karlsen ga i sitt innlegg en kort oppsummering fra forsøk med Nordmørsrista i kystrekestrål, med angivelse av størrelse, vekt spilavstand, samt innsettingsprosedyre. Kort oppsummert hadde "Nordmørsrista" gitt følgende utsortering m.h.p. uer (spilavstand 19 mm): < 10 cm ~ 0, 10-15 ~ 17%, 15-20 cm ~ 76,4% og all uer over 20 cm var utsortert. Tallene viser at aluminiumsrista gir en relativ bratt "seleksjonskurve", og sorteringsresultatet er sterkt avhengig av hvilken størrelse av uer som finnes på feltet. Rekestatet i kystrekestrål ble karakterisert som nærmest neglisjerbart, men Karlsen poengterte viktigheten av at belg med rist ble satt ut i sjøen uten tårn. Hal med tårn i sekk og rist ga som oftest stort rekestat.

Under forsøkene med rist i havrekestrål med M/S "Remifisk" på Mehamnleia, hadde risten i de første halene vært plassert langt bak i sekken, og dette medførte endel praktiske problemer under inntaking av fangsten. En del andre uheldige omstendigheter, bl.a. med stramt ledeneff og tårn på nota, hadde gitt svært høyt rekestat. Etter at rist med ledeneff ble flyttet fram til forkant av forlengelsen avtok rekestatet til 2,1% (gjennomsnitt av to hal). Som for kystrekestrål var utsortering av uer sterkt størrelsesavhengig.

Resultatene fra forsøk ombord i "Johan Ruud" var imidlertid ikke like opplyftende som fra "Remifisk" og andre rekestrålere, og ble delvis forklart med høyere taueff enn i kommersielt rekefiske. Ombord på "Johan Ruud" fikk en dessuten indikasjon på at et rekestat kan være avhengig av størrelsen på reka (for nærmere opplysninger se Karlsen 1989a, b).

Roger Larsen ga i sin orientering en oppsummering av resultatene fra tokt med "Johan Ruud" i juni og september, samt fra "Fjordfangst" i juni 1989. Ombord på "Johan Ruud" var det bl.a. gjort forsøk med en variant av den mye omtalte "russiske sparestrålen". Forsøkene ga god utsortering av fisk, men et katastrofalt høyt rekestat. Resten av forsøksvirksomheten var konsentrert om "Nordmørsrista" med forskjellige varianter av ledeneff, fiskeutslipp og oppsamlingsposer. Med 17,8 mm spilavstand i "Nordmørsrista" hadde det vært et rekestat som syntes å ha sammenheng med størrelsen på reka. Som for andre

forsøk viste rista god sorteringsevne for fisk generelt, og for uer var resultatene i overensstemmelse med tidligere forsøk; - en relativt bratt seleksjonskurve mellom 10 og 20 cm. Under undervannsfilmning av Nordmørsrista ombord i "Fjordfangst" (Balsfjord, juni 1989) ble det klart at med et større fiskeutslipp enn det som tidligere har vært skissert ga sorteringssystemet et langt bedre resultat enn tidligere, spesielt m.h.p. små fisk. Dette ble bekreftet under forsøkene ombord på "Johan Ruud" ved Svalbard, hvor utsorteringen av polartorsk økte fra ca. 5% til hele 45% med "åpen takkonstruksjon". En ny mer åpen konstruksjon for oppsamlingspose syntes dessuten å fungere bedre enn posene som tidligere har vært benyttet.

Under Valdemarsens innlegg ble det vist en kort videofilm (8-10 min) med presentasjon av undervannsoptak av rekestrål med "Nordmørsrista" med stort/lite fiskeutslipp, samt rist med standard oppsamlingspose. Det ble dessuten vist endel optak fra forsøk ombord i M/S "Andøytind". Fiskeforsøk med F/F "Fjordfangst" i Balsfjorden viste at under ordinært fiske med rist ble innhaling av torsk under minstemålet redusert fra 20 til 2 pr. 10 kg reke, mens forsøk med oppsamlingspose ga 7 torsk pr. 10 kg reker. Dette kan tyde på at bruk av ordinær oppsamlingspose muligens gir feil og dårligere sortering enn uten pose (jfr. over). Det ble ikke konstatert reketap under forsøkene med "Nordmørsrista" i Balsfjorden.

I august d.å. ble det for første gang gjort forsøk med "Nordmørsrista" ombord på en hekktråler, M/S "Andøytind". På grunn av tøffere behandling av belg/forlengelse/pose enn på mindre båter, ble risten til dette forsøket laget av rustfritt stål med spilavstand 17, 19 og 21 mm (vekt ca. 35 kg). Risten som først ble forsøkt i en spesialbygd bakpart (tvillingbelger), ga et relativt høyt reketap, men etter en del justeringer var reketapet neglisjerbart, og risten ga god utsortering m.h.p. fisk. For uer ga rist med 19 mm spilavstand en svært skarp seleksjonskurve, med $l_{50} = 13$ cm, $l_{25} = 12$ cm og $l_{100} = 16$ cm. "Nordmørsrista" ga likeledes en svært god utsortering av blåkkeite over 20 cm lengde. I siste halvdel av toktet ble risten med 19 og 21 mm spilavstand testet i ordinære men forlengete "bukselår" (rett bak forlengelsen). Det ble ikke konstatert noe tap av "japan-reke". Det ble heller ikke konstatert praktiske problemer med bruk av sorteringsrist ombord på M/S "Andøytind".

Jens P. Hansen kom i sitt innlegg inn på erfaringer fra ordinært fiske. De fleste kyst/fjordrekebåtene hadde nå gått over til å bruke "Nordmørsrista" og

var godt fornøyd med dette konseptet. I den senere tid hadde det imidlertid vært litt problemer med små maneter som hadde "stoppet" til rista, og enkelte hadde derfor gått over til HH-nettet for en kortere tid.

Når det gjaldt bruk av "Nordmørsrista" i havrekestrål og spesielt på Thor Iversen banken på ettersommeren, var resultatet svært ujevn. Erttiden har vist at feil/unøyaktig innmontering av rist- og belgparti var hovedårsaken til dårlig resultat, og Hansen poengterte nødvendigheten av oppfølgingsarbeid.

DISKUSJON

Under diskusjonen var det bred enighet om at konseptet med rist i rekestrål var kommet for å bli, og at det på lang sikt måtte være en hovedmålsetting at all rekestråling, både for fjord/kyst og fjerne farvann måtte foregå med sorteringsrist. At arbeidet med "Nordmørsrista" er kommet så langt som det er, skyldes først og fremst en felles og koordinert innsats fra samtlige fangstforsknings/forsøksmiljøer i Norge.

De erfaringene en allerede har vedrørende "Nordmørsrista" kan kort oppsummeres som:

- + Generell god evne til å sortere ut fisk.
- + Sparer arbeid ved sortering av fangst.
- + Bedre kvalitet på reken, både pga. mindre fisk i fangsten, og mindre knust reke pga. behandling under sortering.
- + Rekestrålerne får tilgang til ellers stengte felt.
- + Lite "kleing" av fisk i rista.
- + Kan brukes i alle typer trål, lett å montere.
- + Er atskillig lettere å kontrollere enn HH4-nettet.
- + Ved bruk av rist vil rekestrålflåten forbedre sitt generelle rykte som "yngeldrepere".
- Ved liten spilavstand i sorteringsrista kan det oppstå et reketap.
- Dårlig skilleevne mellom svært små fisk (< 10 cm) og reke.
- Sorteringsresultater er følsomt m.h.p. ristvinkel.
- Småmaneter "stopper" til rist og gir økt reketap.
- Ved stramt lednett løftes rista i for- og underkant og gir reketap.

Det ble reist endel spørsmål vedrørende det reketapet som til tider har vært observert. Dersom dette er stor reke av "Japan-kvalitet" vil et lite reketap på

3-5% kunne bety mye på årsbasis pga. høy pris på denne reka. Det ble derfor foreslått at en burde se nærmere på spilavstanden i rista for å få klarlagt om et eventuelt reketap var størrelsesavhengig. Likeså var det viktig å se om "Nordmørsrista" fikk kapasitetsproblemer ved høy reketetthet i havrekefisket.

Det ble imidlertid poengtert at norsk fiskerinæring, og spesielt i de nordlige områder går mot en svært tøff periode, og når de nye minstemålsbestemmelsene trer i kraft må rekestrålfåten være med å ta sin del av byrden

VIDERE OPPFØLGING

Det var bred enighet i referansegruppen om at når det gjaldt bruk av "Nordmørsrista" i kystrekeflåten var dette konseptet så godt utprøvet at det absolutt burde gis en tilråding til Fiskeridirektøren om innføring og obligatorisk bruk av rist i rekestrål innenfor 12 nautiske mil. For havrekeflåten i Barentshavet ble det anbefalt en mykere linje. Med de nye minstemålsbestemmelsene fra 1. januar vil antagelig en del rekefelt i Barentshavet være stengt store deler av året. Det bør her føres en lignende "forsøksvirksomhet" som i kyst- og fjordområdene, at feltene er blitt åpnet for rekefiske med rist.

Svalbard/Bjørnøya-området er imidlertid det vanskeligste området med hensyn på en eventuell innføring av sorteringsanordning i rekestrål. Så lenge Norge kun kan føre en henstillingspolitikk var anstrengelsene antagelig nytteløse, og det ble under møtet hevdet at dersom sorteringsrist ble påbudt i dette området måtte det gjelde alle eller ingen. Det ble derfor poengtert at det var viktig å få russerne "inn på banen", det var jo tross alt de som hadde initiert uer/reke problematikken.

FTFI ble derfor anmodet om å lage en 2-3 siders enkel og informativ rapport om arbeid/resultater med "Nordmørsrista" i havrekestrål, samt lage en 5-10 min videopresentasjon av rist over/under vann, og som kan legges fram i den norsk-sovjetiske fiskerikommisjon i november 1989. Hvis ønskelig kan av gruppas medlemmer være med under kommisjonsmøtet.

Det burde likeså tas en formell kontakt med russerne med tanke på å få i stand en form for samarbeid på uer-reke problematikken.

Referansegruppa var enig om at arbeidet med "Nordmørsrista" i havrekestrål burde følges opp i 1990, og av ting som ble nevnt som aktuelle var:

1. Spilavstand m.h.p. eventuelt reketap.
2. Vedheng på rist, dobbelnett/slitematter.
3. Åpning - fiskeutslipp.
4. Avstand ledenett - rist.
5. Størrelse på rist.
6. Tiltvinkel, eventuell instrumentering.
7. Oppfølging med kurs/veiledningsarbeid overfor redskapsfabrikanter og fiskere.

For 1989 gjenstår det fortsatt endel midler på prosjektet "Reduksjon av uerbifangst i havrekefisket", og det ble besluttet å foreta et 10-dagers tokt medio oktober ved Svalbard med M/S "Ståltor". Deltakere: B. Isaksen, FTFI, Fangstseksjonen, R. Larsen, NFH, Kjell Haugvik og Henry Hansen, begge fra Overvåkingstjenesten, Fiskeridirektoratet. Formål: Fortsatt utprøving av "Nordmørsrista" i havrekestrål med hovedvekt på åpning for fiskeutslipp og avstand ledenett - rist for utsortering av den minste fisken (uer, polartorsk, lodde).